

PIĘKNIE (467) *av*

e jasne.

comp i sup (15 + 23) -piękniej (38); -ěj (2), -(e)j (36); *sup* nã- (22), nãj- (1) *Mącz.*

Składnia comp: piękniej niż (9) *BielŻyw, BibRadz, RejZwierc* (7), *piękniej nad* (1) *KochEpit.*

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *W sposób budzący zachwyt, sprawiający przyjemność, wywołujący aprobatę; praeclare Mącz, Calep, Modrz, Cn; pulc(h)re Mącz, Calag, Cn; speciose Mącz, Calep, Cn; cum venustate, eleganter, lepide, luculente, nitidiuscule, scite, venuste Mącz, Cn; belle, composite, pereleganter Calep, Cn; bene, cum dignitate, honeste, iucunde, lente, lucenter, nitide, placide, pure, salse, spectate Mącz; graphice Calep, basilice, bellissime, bellule, concinne, concinniter, condecore, decore, decoriter, elegantissime, ornate, polite, scitule, splendide Cn* (438) : á gdy sie wyczyfci/ działać plałtri á przykładać aby zarałtało á pięknie sie goiło. *FalZioł* V 71; *Eleganter, Pięknie, nadobnie, Czyście, Wybornie. Mącz* 101b; *Iucunde, Mile/ pięknie/ ochotnie/ s czyftą chucią. Mącz* 176b; *Lucente, Iálnie/ świetnie/ pięknie/ ozdobnie. Mącz* 201a; *Salse, Tráfnie/ pięknie/ foremnie/ mądrze/ miłternie. Mącz* 364c; *Scite, Pięknie/ miłternie/ mądrze/ roftropnie/ foremnie. Mącz* 372c, 157d, 188a, 189b, 247d, 308a (18); *Schoen. Cudnie. Pięknie. Pulchré. Calag* 425a; *Belle – Szlicznię, pieknię, mielę. Calep* 135b; *Graphice – Pięknię, ozdobnie, z kunftu. Calep* 463a, 228b, 778a, 830b, [874]a, 996a.

a. *W sposób przyjemny dla zmysłów – wzroku, słuchu, powonienia, smaku: przyjemnie, ładnie, sprawiając miłe wrażenie* (264) : *OpecŻyw* 19v, 156v; *Mydło pięknie woniaiącze: tak czynic. FalZioł* V 117v; *BielŻyw* 116; *RejKup* k2v, t8, V v; w onym pálácu nálazł łóznice pięknie fprawione *HistAl* M6v, H2; *Przyłtoyny im [dziewczętom] wárkocz kęfy/ Kiedy idą pięknie w plęfy BielKom* G3v; *LubPs* C, eev *marg; KrowObr* 91v; *Pirweyś piyał gorzałkę/ dziś żuwkę gotuią/ Pięknie przykorzeniwfzy iefzczęć ocukruią. RejWiz* 60v; *Y łciána czáfem pyęknie málowana bywa/ A kiedybyś ią otarł áli wnet czyrwiwa. RejWiz* 91; *Lilium konwálium w nadobney łklenicy/ Stoi pyęknie ná łtole RejWiz* 109; *Y złoto gdy łie w ogniu pięknie poleruie/ Tym záwždy wdzyęcznięfzy glánc oczom vkázuie. RejWiz* 141v, 4, 6, 8, 11v, 16v (40); *IEдного z náłzey bráćiey Sową nákarmili/ S korzeniem ná połmifek pięknie przypráwili. RejFig* Dd2v, Bb5; *PAłterz wózrał á morze/ pyęknie cícho łtało RejZwierz* 121v; *PAtrz ná tę byłtrą wodę/ iáko pyęknie plýnie RejZwierz* 130, 36, 84v, 103, 105 [2 r.], 125 (10); *BibRadz Thren* 4/7; *Quae spectatissime florent, celerrime marcescunt, Które naypiękniej kwitną bárzo prętko wwiędną. Mącz* 405a, 308a; *Pięknieli moię łzyię otacza to złoto Prot* Dv; *RejAp* D6; *GórnDworz* Ev, E2v, K2, S5v; *RejPos* 152, 217, 251, 351; *BielSat* C4; *HistLan* B4v; *Y defzcz pomierny tedy záwždy pięknię ziołá ożywia y zazieleniewa niźli ow gwałtowny RejZwierc* 15; *niechay kto napiękniej ná koń wliędzie/ ábo co ozdobnego vczyni/ bá wneth znajdzie łędzięgo y podłędká około łiebie. RejZwierc* 56v; *zbudowáli koniá wielkiego z drzewá y pięknie gi vmálowali RejZwierc* 167v, 29v, 32v, 47v, 50v, 52v (26); *BielSpr* 47; *BudBib Eccli* 50/7[8]; *A Káłztellan Krákwłki niołł złotą Koronę/ Woiewodá teź Sceptrum pięknie vrobione StryjWjaz* Cv, B2, B4, C [2 r.], Cv; *PaprpPan* I; *KochPs* 12, 137, 214; *gdy łtárfzy brát ięgo zprácowány z polá przyłzedł/ vyrzał v niego pięknie vwárzoną łzocewicę SkarŻyw* 346; *miał teź wiele ręcznych rzemiołł: pięknie piłał/ y málował/ ná drzewie/ łrebrze/ y złóćie/ y źelezie SkarŻyw* 507, 113, 133, 206, [236], 480, 589;

StryjKron 161; *KochFr* 91, 94; *KlonŻal* A4 marg; *ReszList* 159; *BielSjem* 21; Teraz nawefelłzć czáfy/ Zielenią fye pięknie láfy. *KochPieś* 34, 3; Tóž y baiek/ y pieśni/ w ten czás przeftániemy/ Pięknie fye obłápiwłzy/ y potym pośniemy. *PudłFr* 31, 7, 8, 21; *ArtKanc* Q19v; *BielRozm* 22; *GórnRozm* K2v; Na toc wam pozwole zelcie łtroinieifzi piekniei fie klaniacie *PaprUp* I2; *GostGosp* 128; Bo y tę [ziemię] Bóg olzłáchcił džiwnémi łpofooby: To/ górámi/ to láfy/ to kryłztałowémi Rzékámi: to łákámi pięknie kwitnącémi. *KochFrag* 22, 21, 22; *WitosłLut* A3; *CiekPotr* 31; *CzahTr* H4v; *GosłCast* 18; *ZbyłPrzyg* Bv, B3v.

pięknie komu (2): Ale wierę nie chodźcie tám w hufárkfiey łzácii/ Bo wam piękniey po włótku *RejWiz* 40v, 40v.

pięknie z kim (1): Bá/ o teć [o proroki i patryjarchy] nam włzytkim idźie Bo tu s nimi pięknie włzędźie. *MWilkHist* E.

W połączeniach szeregowych (2): Namiot Cefárłki będzie rozbit/ [...] pięknie kofztownie y miłternie przypráwiony *BielSpr* 54v; *ReszList* 162.

W porównaniach (9):

~ *Jako comparandum* (8): [żywot człeka] yełt práwye yáko obraz pyęknie málowány/ Ktory zá bárzo krotki czás bywa pomázány *LubPs* K4v; *RejWiz* 83v; Szalony práwie iełt łłup Mármurowy/ Pięknie łpráwiony/ czož gdy nie ma mowy. *RejZwierc* 214v, 52v, 129, 136, 232v; *PudłDydo* B.

Jako comparatum (1): W łłowá ládá kto bogáty/ o łamę rzecz idźie/ Komu włzytko iák przymułnął pięknie y w łád przydźie. *KlonŻal* D3v. ~

W charakterystycznych połączeniach: pięknie błyszczyć się (2), *chodzić (z procesyją)* (2), *czyrwienieć się*, *gmerać*, *grać* (2), *iść w płęsy*, *jaśnieć się*, *jechać*, *klaniać się* (5), *klusac*, *krzyczyć (pokrzykać)* (3), *kwitnąć (zakwitać, zakwitnąć, rozkwitnąć, kwitnący)* (8), *leżeć [na kim] [o szacie]*, *łsnić się*, *mowić*, *nagotować*, *napirzyć*, *(na)писаć* (2), *obłápić się*, *ocierać*, *ożyć*, *ożywać*, *pachnieć (pachnący)* (4), *piskać*, *płynąć* (2), *podpierać się* (2), *polerować* (2), *położyć*, *postawić się* (2), *potrzęsać [= posypywać]*, *pożąć*, *przechadzać się (chodzić, obchodzić)* (4), *przejaśniewać się*, *przepierować*, *przykorzenić*, *przykryć*, *przyprawić (przyprawiony)* (6), *robić*, *rość*, *rzyć*, *sprawić (sprawować, sprawiony)* (7), *stać* (2), *stworzyć* (2), *śpiewać (śpiewający)* (11), *świecić (się)* (7), *toczyć się*, *udzialać*, *ukroić*, *umalować*, *usadzić*, *usłać się*, *wonieć (zawonieć)* (3), *wsieść na koń*, *wymalować*, *wynikać z morza [o wschodzie słońca]*, *wypłokać*, *wyprać*, *wysuszyć*, *zasiać*, *zgotować się*, *zielenieć się* (4), *zazieleniewać*, *związać* (2); *pięknie doźrzały* (2), *fundowany*, *łamowany*, *malowany (umalowany, zmalowany)* (8), *nakrapiany*, *obity* (2), *okazały*, *oprawiony* (2), *pozłocony* (2), *kamieniem przesadzony*, *przyodziany*, *rozstawiony*, *umuskany*, *urobiony*, *(u)sadzony* (2), *usłany*, *uszczepion(y)* (2), *uszykowany*, *uwarzony*, *woniający*, *wychowany*, *wyprawiony*, *wyrysowany*, *wystawiony*, *wystrychniony*, *zasklepiiony*, *zbudowany* (2); *pięknie świta*; *barzo pięknie* (2), *dosyc*, *tak*.

Przysłowie: Po prętkim dzdzu/ rádo fie pięknie przeiaśniewa *RejWiz* 142v.

Fraza: »pięknie patrzyć, poźrzeć [na co]« = *coś jest piękne* (2:1): Ogoreczki/ máłony/ y dziwne iągodki/ Ze włzędzye pięknie poźrzeć ná ony ogrodki. *RejWiz* 64v, 148v; *RejZwierz* 45v.

Zwroty: »pięknie chodzić, noszący się« = *nosić piękne stroje* (1:1): czałá noc [żona] odpoczynąc nieda wymawiając, tato piękniey chodzi niżli ia, [...] ia lepak zewłzzech nanędznieyfza *BielŻyw* 108;

Philocalos, Latine mundus, politus, elegans, Odchędożny/ pięknie fie nołżący/ pilny foremności. *Mącz* [297]d.

»pięknje ochędożyć, ozdobić, ozdobiony (a. uzdobiony)« (2:2:2): Y yakoś też tu zime dziwnye raczył stworzyć/ A byałoćyą łnygow twych pyęknje ochędożyć. *LubPs* R3; *RejWiz* 109, 119v; *ArtKanc* I3; Przeto z wielką pilnością/ o to fie stáraymy. Czymbymy lice łwoie/ pięknie ozdobiły *PaxLiz* D2; ia [*Apollo*] niebo łklepione Oświecam/ y przez mię iest pięknie vzdobione Gwiazdami *SapEpit* A2.

»pięknje przystroić« (4): *RejWiz* 23v; Złotniczek [...] pięknie Sláchćiankę w łancużki przyftroi. *BielSat* Cv [*idem BielRozm*]; *RejZwierc* 169; *BielRozm* 17.

»pięknje strzępić [= ozdabiać] się, ustrzępiony« (1:2): *RejWiz* 25, 53v; By fie też Wronká napięknje łtrzępiłá/ Przedsię ná łmieciu będzie fie pyłżniłá. *RejZwierc* 220.

»pięknje ubrać (a. ubierać), ubrany (a. przybrany)« (2:10): *RejWiz* 39; Bo gdym był w łzkole żaczkjem/ á igry działáli/ Závždy mię zá Márią pięknie vbieráli. *RejFig* Cc8; *RejZwierc* 117v; Krolowa przyłżlá do mnie s fraucymerem pięknie przybrány *BielKron* 458v, 116v; síłá bárzo ludzi pięknie vbránych/ ná koniech/ piełzo/ we łrebrze/ we złocie widział *GórnDworz* P4; *RejZwierc* 47v, 63v, 68; *PaprPan* E; *SkarŻyw* 171; *WysKaz* 44.

»pięknje się ubrać« (5): *KrowObr* 28v; PAni żadna w kołście/ pięknie fie vbrálá *RejFig* Dd, Aa3v; *RejPos* 276v; [*Ester*] zwlokłá zálobne łwe łzáty/ y vbrálá łię w łwoy łwietny vbior. A vbrawłzy łię ták pięknie [*facta splendens*]/ [...] wzięłá z łobą dwie łłuźebnicy. *BudBib Esth* 15/5.

»pięknje się (u)pstrzyć, upstrzony« [*szyk zmienny*] (4:1): [*Judyta*] Rołżczołálá włofy łwoie pięknie fie vpłtrzyłá/ By tym łnádniey okrutnego Hetmáná zdráđziłá. *LubPs* hh4; A ielłi fie z dáleká włzytko pięknie płtrzyło/ Coż rozumiełż żeć piękniey ielżcze we wnątrż było. *RejWiz* 25v, 31v, 98; *RejZwierc* 172.

»pięknje się zdać« = *wydać się pięknym* (1): Miał ten piękńá winnicę/ [...] Ktora fie Achábowi/ bárzo podobálá/ Prze bliłkość/ tudzyełż że fie/ bárzo pięknie zdálá. *HistHel* D.

Szeregi: »foremnie, pięknie« (1): Lepide stratus lectus, Foremnie/ pięknie vsłáne łoże. *Mącz* 189b.

»kształtownie, pięknie« (1): Kto nád cię koniá łwego xtałtowniey ośiędźie? Kto piękniey czérłtwy iego bięg łprawowác bęże? *KochEpit* A3.

»pięknje a nadobnie« (1): Tákież druga z brameczką pięknie vsłtrzępioną/ A s kołzulką łłftwámi nadobnie vpłtrzoną *RejWiz* 53v.

»nalepiej a napięknjej« (1): zwyklichmy byli obchodzić dni łwięte Páná łwego/ [...] vbrawłzy fie co nalepiey á napięknjey *RejPos* 276v.

»pięknje a (i) porządnie« (2): kto łye chce przypátrzyć okręgowi á porządkowi náłury táy/ (którą od Bogá pięknie á porządnie vłádzoną być/ by łnac był nagłupłzym/ widzi) naydźie/ że [...] *Oczko* 1; *PowodPr* 4.

Przen (47) : Bo więć tám fie napyęknjey polerueie cnotá/ Gdzye bywa około niey nawięcey łłopotá. *RejWiz* 60; Ale gdy fie kto cnotá/ pięknie záfárbuie/ Ten vrody y kłtałtow/ pięknie nadłtáwuie. *RejZwierc* 66v; Bo tám [*u Żakczyńskich*] cnotá łzczyrołćią/ pyęknje ołádzona *RejZwierc* 73v; SŁawá tá pyęknje ielździ/ ná Koniu vbrány/ A s proporcem czyrwonym *RejZwierc* 114, 66v [2 r.], 67, 81v,

85v, 92, 111; Twa fortuná iáko fklána/ Pięknie złotem málowána/ A gdy fie napiękniey błyfzczy/
Tedy narychley wynifzczy. *RejZwierc* 232v, [121]v, 214, 244; *PaprPan* I2, N2; bárzo mi to pięknie
zawoniáło w tym Świętym: ifz fię kámieni/ kiiow/ ran/v tych ludzi nieboiáł *SkarŻyw* 238; Zácny
Koronny Hetmánie, [...] weźmi téz odemie, [...] Proporzec pięknie tkány, Y z Helikonu podány
KochProp 5.

W charakterystycznych połączeniach: pięknie się błyszczyć (2), farbować (zafarbować) się (3), jeździć, opierzyć się, polerować się (3), świecić, wybielić, zagłaskać, zawonieć; pięknie osadzony (zasadzony) (2), tkany, upstrzony; bardzo pięknie, tak.

Zwroty: »pięknie się ustroić (a. stroić, a. przystroić), ozdobić (a. zdobić) się, przyodziać się, ubramować się« (7:5:1:1): Bo czo fludze iedno wiara naywięczey przyftoi A kto fie w niey zachowywa ten fie pięknie ftró *RejJóz* F2; *RejKup* Xv; *RejWiz* 15v; GOrayfkich dom záprawdę/ ozdobił fie pięknie *RejZwierc* 86v, 60v; *RejZwierc* 114v, 148v, 170v, 219v, 239, 271v; *PaprPan* F2, G4v, Aa2v.

»pięknie zdobić (a. ozdobić), przybrać, zbramować, upstrzyć, ozdobiony, upstrzony, nastrzępiony« (10:1:1:1:1:1): *KrowObr* B3v; *RejWiz* 98v, 134; *GórnDworz* G3v; Abowiem fławá wieczna ktora ieft kwiát cnoty/ Piękniey twoy ftan ozdobi niż złote forboty. *RejZwierc* B4, 19, 22v, 104, 112v, 212, 214, 231 [2 r.]; *MycPrz* I C; *PaprPan* R3; *GosłCast* 56.

α. *Z przymiotnikiem (3) :* Pátrz ná Száfir/ ná Rubin/ [...] Ow pyęknie przeźroczyfty/ że fie fłnie z dáleká *RejWiz* 113; DRzewko pyęknie zyelone/ cáte láto ftoi/ Nadobnie zákwitáiąc *RejZwierc* 127v; Przyciągnął theż od Papieżá ze czterem tyfięcy ludu/ pięknie okazałego Hánribál Kártágińki. *BielKron* 306.

b. *W sposób zasługujący na uznanie, pozytywnie, dobrze, właściwie, należycie; w sposób przekonywujący, trafnie (o ludzkich działaniach, reakcjach, wypowiedziach itp.) (147) :* Ale ty wždy miły Ruben tam z nim pięknie rokuy *RejJóz* O6; *BielKom* G6; *LubPs* P4v; *GroicPorz* b2; Gdyż śmierć piśmo fmacźnym fnem wśzędzyc zowie pyęknie/ A kto ma mył befpieczną/ nikt fie iey nie lęknie. *RejWiz* 94v; Iefliże fwego pyęknie nie pośláchćifz gniazdá/ Tedy pewnie zagásniefz by przy fłońcu gwiazdá. *RejWiz* 99v, 8, 17, 42v, 109v, 148v (9); O pięknie záifte ci zacni fтары tę Rzcz poľpolitá w fwych ftopniach byli poftáwili *LeszczRzcz* A3v; LAźniowfki [...] Y ná to pięknie pomni/ to co mu przyftoi *RejZwierc* 82v; Ale gdy fie kto pięknie/ íam rozmierzyć vmie/ [...] Ten rofkofz nád wfyfłtkiem/ rofkofzami miewa. *RejZwierc* 135, [47²], 49v, 63v, 64, 66v (10); *KochZg* A2; O tym pięknie Plato rozumiał/ y fkutecznie to krotkimi słowy opifał *KwiatKsiąż* E; Appositissimis verbis usus est, Cziftemi słowy rzcz wywiódł/ pięknie mówił. *Mącz* 310a; Venerabundus, Vczćiwy/ álbo pięknie fie s ludźmi obchodząci/ obyczáyny/ vczćiwie íobie poczináyący. *Mącz* 479d, 157d, 372c, 417c; *SarnUzn* D5v; *RejAp* 85v; *GórnDworz* O8, Y2v, Mm2; Acz íá iednák niektorzy co to z Bogá máią/ Íz íwą młodość w fkromności pięknie wychowáią. *RejZwierc* 28v; Bo pátrz y kofzulá zábudzona gdy íá pięknie wypierze wnet biała y nadobna będzie. *RejZwierc* 133; Pięknie ná rownem przeftáć. *RejZwierc* 190v *marg*; Zaż tho nie pyękniey kiedy s cnothy káždy/ Niżli s kłopotem káżdemu praw zówždy. *RejZwierc* 225v; Pięknie kto oczy/ W ziemię nie tłoczy. *RejZwierc* 238v; Piękniefz było gdy oni poważni krolowie/ [...] Nád poddánemi íáfki fzyrokie ftróili *RejZwierc* 249; Pięknie teraz Lodwiká wfyfłcy wfpomináią/ Káźimirzá/ Zygmuntá fławnie wywyfłzáią. *RejZwierc* 249, 13v,

29, 81, 166v, 212v (22); *WujJud* 42; Pięknie ci Gárnyfzowie do ludzi fie gárną/ Odrzucili ná ftronę precz obłudność márną *PaprPan* E3v; Wierz mi że nálz Polánoś ná to pięknie godzi/ Iáko go w dobrej sławie żaden nie pochodzi. *PaprPan* I, A4, I [2 r.], Nv, O3, Q4, Z2v; Acz wiem/ iż o tych rzeczách może fię ináčzey mowić/ [...] á iednák też iż ie drudzy dofyć pięknie opifáli/ przeto niepotrzebią wykładu nálzego. *ModrzBaz* 4v, 45v; *Oczko* A3v; Wtym szpitalu wšzytkim vsługuiąc Sámfon/ długowieczny iufz będąc/ pięknie fkończył/ y zaplátę wziął posług fwoich *SkarŻyw* 593, 235, 459; *CzechEp* 48 [2 r.]; *NiemObr* 9 [2 r.], 146; *KlonŻal* C3v; iáko ś. Cypryan w też słowá pięknie piŕze: Bog ieden/ Chryftus/ ieden kościół *ReszPrz* 108, 26, 69; *ReszList* 143, 184; *WerKaz* 267; *PudłFr* 10; Závŕze lekárftwá człowiek potrzebuie: Acz częŕto y čás to pięknie miárkuie *ZawJeft* 29; Eucleatus – Pieknie wiłozonij. *Calep* 364b; Pięknie o tym S. Iuŕtynus Philozoph/ y ftárodawny męczennik: wátpliwie (o wierze) pytánia/ niechay lámá wiárá rozftrzyga. *LatHar* 381; pięknie służy tá figura [niewiasty z *Apokalipsy*]/ y Kościołowi Páná Chryftuŕowemu. *LatHar* 509, 3, 122, 161, 169, 381, 414; *WujNT* 652, 742; *WysKaz* 8, 23, 44, 45; Lecz gdy mularz ociefzywáiąc/ kámieñ pięknie ná kámieniu położy/ piękna fię ściáná vczyni. *SkarKazSej* 676a; *GosłCast* 18; *KlonFlis* E4.

pięknie komu (3): Pięknie káżdemu gdy dobry s fwey cnoty/ Bywa/ iuz káźde miną go kłopoty. *RejZwierc* 221v, 194v, 211.

W połączeniach szeregowych (3): *KwiatKsiąż* I2v; pátrż iáko pięknie trzeźwie/ poboźnie/ á ná wŕzem pomiernie żyli/ y ná wŕzem fie spráwowáli *RejZwierc* 60 [*idem*] *WerGośc* 262.

W przeciwstawieniach: »pięknie ... bezecnie, szpatna rzecz« (2): *Mącz* 434d; MOżełz to temu powiedźcie beŕpiecznie/ Ze słowy pięknie/ lecz myŕlą bezecnie. *PudłFr* 30.

W charakterystycznych połączeniach: *pięknie dodawać ducha, garnąć się [do kogo], miarkować* (2), *mowić* (4), *naśladować [kogo], obchodzący się [z kim], obiecować [= zapowiadać] się, obliczyć się, pisać (napisać, opisać, wypisać)* (12), *poczynąć sobie, pokazywać się, pomnieć [na co], postawić [= postanowić] (postanowiony)* (2), *poszlachcić [kogo], przełożyć, przystosować pismo, radzić sobie, rokować, rozbierać słowa, rozeznawać, rozkazować, rozmierzyć się, rozstrzygać, rozumieć, rządzić, skończyć [= umrzeć], służyć [czemu], sprawować (sprawić)* (4), *sprawować się* (3), *stać [= trwać] [w czym]* (2), *szykować się, toczyć się, trafiać, uczyć, uczynić, (u)godzić [w co]* (2), *usługować, utwierdzać, uważać rozumem, uży(wa)ć* (2), *wspominać [kogo], wprawić [na co], wychować* (2), *(wy)ćwiczyć* (2), *wykładać (się) (wyłożyć, wyłożony)* (4), *wymalować* (2), *wyrazić (wyrażać)* (2), *wystawiać, wywodzić, założony, zgromadzić się, zjednoczyć się, znać dawać, zwać, żyć* (2); *barzo pięknie* (2), *dosyc* (3), *tak*.

Fraza: »pięknie przystoi« [*szyk zmienny*] (6): *RejJóz* E2v *marg*; przyŕtoi to pięknie káżdemu/ By fwe słáchetne spráwy závŕždy wiodł k lepszemu. *RejWiz* 1v; Komuż ftátek s fškromnoŕcią/ pięknie nie przyŕtoi *RejZwierc* 75; *RejPos* 251v; *RejZwierc* 122v, 238v.

Zwroty: »pięknie słynąc« (4): TEn nam dom w dobrej sławie pięknie słyńął závŕždy *PaprPan* N3, R4v, Z2v, Ddv.

»pięknie zalecić [kogo], zalecić się, zalecony« (2:1:1): *RejZwierc* 93v; *PaprPan* Ev; *LatHar* 509; [*Kazimierz Sprawiedliwy*] Skarbu dla Boŕkiey chwały nie litował. [...] Zá co go sławá pięknie záleciła Polŕcze, y Bogu miłym vczyniła. *KlonKr* D2.

»pięknie się zgadzać« = *zgodnie współżyć* (2): *RejZwierz* 118; *Compluscuslos dies bene conveniebat sane inter eos, Pięknie fie zgadzáli przes killá dni. Mącz* 307b.

»pięknie [z kim, z czym] się zgadzać, konformować« = *wyrażać to samo* (2:1): [objawienie *Ozeaszowe*] s słowy przereczonemi Ezaiaszowemi pięknie fie conformuie. *SarnUzn* E3v; A tu pátrzay/ iż y tá Ewanyelia s. wyfzeye nápišana/ y hiſtoria thá o powołaniu á wybraniu tego Apoſtoła s. pięknie fie tu s sobą zgadzaią. *RejPos* 290; *WujNT* 530.

Szeregi: »nadobnie i pięknie« (1): Nadobnie/ gdy ſye człowiek ſtátecznie ſpráwuie: Lecz y to pięknie/ zártem gdy ſtátek fárbuie. *PudlFr* 10.

»napiękniej i nadokładniej« (1): Pátrz gdi by kto álbo v práwá/ ábo ná iákiey powážney ſpráwie/ y napiękniej/ y nadokładniej mowił/ tedy go vyrzyłz á on ná drugiego pogláda *RejZwierz* 56v.

»pięknie i ozdobnie« (1): *Suppeditari turpissimum superare pulcherrimum est, Być potłumioym* [!] álbo zwiężonym ſzpátna to yeft rzecz ále zwiężyć bárzo pieknie [!] y ozdobnie. *Mącz* 434d.

»pięknie a pomiernie« (1): iefli mu [zacnemu *hetmanowi*] winfzuią zá zwycięstwo/ tedy pięknie á pomiernie powieda/ iż nie ia ále Pan Bog tho ſpráwić raczył. *RejZwierz* 144.

»pięknie a poważnie« (1): *Lepore et venustate affluens, Agere cum dignitate et venustate, Pięknie á poważnie ſobie poczynác. Mącz* 484a.

Iron. (10): (*did*) Iakob narzeka iż zoſtał Beniamin (-) Ach tocieſcie mię teraz piękniepocieſzyli [!] Snadz lepiey byſcie wſzytci tam zoſtali byli *RejJóz* P3v; wiemy iż márný ſwiát pięknie vmie zdrádzić. *RejWiz* 42, 140v; *RejZwierz* 84v; Si ad haerum haec res pervenit periſtipulchre, Iefliſie tá rzecz pána donieſie/ weyźmiełz pieknie [!] ná bęben. *Mącz* 483b; *SkarŻyw* 459; *GórnRozm* M2v; Znáć męſtwo *Pyrrhułowé*/ pięknie Grékóm ſłużył/ Gdy nád ſtárcem Priámém okrućienſtwá vżył. *GórnTroas* 26; *OrzJan* 12; A gdy iuż vmie grofze z kálety wypłofzyć/ Pięknie ſecundum artem, miefzek wypátrofzyć: Waży fię y do ſklepu *KlonWor* 36.

Przen [czemu] (1) : Bo pyęknie rozumowi/ gdy fie przyodzyeie/ Iákim zacnym ćwiczeniem *RejZwierz* 92v.

α. *Z przymiotnikiem* (1) : Nadobnie pátrzyć ná pięknie ſkromnego/ Gdy ſwą ſkromnoſcią ſkrufzy vpornego. *RejZwierz* 215v.

2. *Łagodnie, mile, życzliwie, łaskawie; lente, placide* *Mącz* (29) : cieſs iako możeſs zranioné dzieciátko/ profiż go pięknie/ mow k niemu pokornie/ a zátz plakatz przeſtanie. *OpecŻyw* 23; Lew fie k niemu przymyka pyęknie vmizgaiąc/ Nie lękl fie/ zdáło mu fie by też miał być Záiac. *RejWiz* 108v, 94; *Mącz* 197b, 302b; *RejZwierz* 235v; S. Anzelmus/ [...] pięknie go vpominaiąc/ wpráwił we wſzytki cnoty. *SkarŻyw* 333; Láfkáwym fię y rozmownym káždemu ſtáwił/ pięknie káždego odpráwuiać: gniewem fię y oſzkodę ná czeladz nigdy niewruſzył *SkarŻyw* 412, [236], 334, 348, 445; *ArtKanc* A3v; *PaxLiz* D3v.

W kontekstach opisujących udawaną, nieprawdziwą życzliwość [przeważnie w użyciach przeciwstawnych] (8): iż mye pokrycye przefláduye człowyek/ Vſty myę pyęknye chwali á ſercem przeklina *LubPs* O6v [*idem ArtKanc*]; Proverbialiter dixit Plautus, Lapidem ferre altera manu panem ostentare altera, Pięknie fie okázowác á zle myſlić. *Mącz* 184a; Thám fie włękniefz iáko małz kogo

pięknje obłápiác/ á s tyłu go pálcem vkázowác ku lekkości iegó. *RejPos* 251; *ArtKanc* Q11; Często fie to nayduie/ iż pięknje mówimy/ Pod fárbą flów łágodnych/ íwoie vczynimy. *GosłCast* 47. *Cf Frazá*.

W charakterystycznych połączeniach: pięknje mówić (4), obyść się [z kim], odprawowác [kogo], okazowác się, pozdrowić, (wy)prosić (2), przyjąc [kogo], przywitany, pytać [o co], umizgác się (2), upominać (2), wypytać [na kim] grzechy.

Frazá: »pięknje w oczy« [szyk zmienny] (3): Strzeż fie go [pochlebnika] iáko Węzá/ chociać pyęknje w oczy. RejZwierz 116; KochFr 17; VChodziłz mię pięknje w oczy/ A z tyłu obłudność kroczy PudłFr 15.

Szeregi: »pięknje albo ([i]) łágodnie« (1): iáko fie ten omyla ktory łádzi dobroć człowieczą z ięzika iż on pięknje mówi albo łágodnie. GlabGad Mv; [[Kalwina i Sarella] profzono ięszcze bárzo łágodnie y pieknje [!]/ áby fię z Berneńskim zborem zgadzáli. BolHist [C]5].

»łaskawie i pięknje« (1): w rzeczách kłáztornych wolał drugdy ołtrości zakonney z brácią vftápić/ á łáfkáwie fię y pięknje znimi obyść. SkarŻyw 334.

Przen (5) : Pátrzze iáko [Pożytek] s Pochlebtwem pięknje s łobą chodzą/ Iedno iż fie zá rączki półpołu nie wodzą. RejWiz 40, 190; RejZwierc 83v; Nigdy mi fyę ták pięknje nie ftáwiły Prządki żywotné ZawJeft 8.

W charakterystycznych połączeniach: pięknje z sobą chodzić, ucho naszeptać, stawić się [komu], wabić k sobie.

W przeciwstawieniu: »na zdrádzie ... napięknjej« (1): Fortuná zówždy ná kole fie toczy/ A s tym ná zdrádzie s kim napięknjej w oczy. RejZwierc 229v.

Frazá: »[z kim] napięknjej w oczy« (1): RejZwierc 229v cf W przeciwstawieniu.

Synonimy: 1. cudnie, foremnie, nadobnie, ozdobnie; 2. łágodnie, łaskawie, mile.

Cf NIEPIĘKNIE, [PIĘKNOSPRAWNY], PIĘKNOWONNY